

Yüce dinimiz İslam'da hak kavramına büyük önem verilmiş, insanın görev ve sorumlulukları "Allah hakkı ve kul hakkı" diye iki temel grupta ifade edilmiştir.

Kul hakkı, insanın can, mal ve namus gibi dokunulmazlıklarının her türlü haksızlık ve tecavüze karşı korunmasına yönelik haktır. Kul hakkından doğan günahların ve cezaların Yüce Allah (c.c.) ya da devlet tarafından bağışlanması söz konusu değildir, ancak hak sahibinin bağışlaması ile ortadan kalkabilir. "Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine uyun ve O'na inan ki (Allah) günahlarınızdan bir kısmını bağışlasın ve sizi, acı azaptan korusun" (Ahkâf, 46/31) ayetini yorumlayan müfessirler, bağışlanacak günahların Allah hakkını ilgilendirdiğini, kul hakkından doğan günahların ise Allah tarafından bağışlanmayacağını söylemişlerdir. (Şamil İslam Ansiklopedisi, Kul Maddesi)

İnsanların haklarını ihlâl, kamu mallarını korumamak, Allah'ın affetmeyeceğini bildirdiği büyük günahlar arasındadır. Bu nevi günahları işleyenler, dünyada hak sahipleriyle helalleşip tövbe etmedikleri takdirde, ahirette hak sahipleri onlardan haklarını alacak ve Allah'ın huzurunda hesaplaşacaklardır.

Kul hakkının helalleşmedikçe bağışlanmayacağı konusunda Hz. Peygamber Efendimiz de şöyle buyuruyor: "Kimin üzerinde din kardeşinin ırzı, namusu veya başka bir şeyiyle (malıyla) ilgili bir zulüm varsa (haksızlık etmiş ise) ne dinar ne de dirhem olduğu bir günden önce, onunla helalleşsin. (Değilse o gün) salih ameli varsa yaptığı haksızlık kadar ondan alınır, eğer sevapları yoksa hak sahibinin günahlarından alınıp ona yüklenir." (Buharî, Mezâlim 10, 2269)

Bu hadisten de anlaşıldığı üzere kul hakkını ihlal eden kişi affedilmediği gibi, salih amelleri ve sevapları, zulme uğrayan kişiye verilecek, şayet sevapları biterse onun günahını da üzerine yüklenecektir. Böylece kul hakkı yüzünden kişi iflas eder. Resûlullah (s.a.s.) müflis kişiyi şöyle açıklıyor: "Müflis kimdir bilir misiniz? Sahabiler: "Bize göre müflis, parası ve malı olmayandır" dediler. Resulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: "Ümmetimden müflis o kimsedir ki, kıyamet günü; namaz, oruç ve zekatı ile ve fakat (bununla beraber) falana hakaret etmiş falana iftira etmiş, falancanın malını yemiş falancanın kanını dökmüş falancayı dövmüş olarak gelir. Dolayısıyla falana onun sevaplarından, falancaya yine onun sevaplarından alınıp verilir. Eğer üzerindeki borç ödenmeden önce sevapları tükenirse zulmetliği o kimselerin günahlarından alınarak ona yüklenir. Sonrada cehenneme atılır." (Müslim, Birr, 59; 4678) Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Allah yolunda savaşırken öldürülen kimsenin bile kul hakkından doğan günahlarının affedilmeyeceğini bildirmiştir. (Riyaz'üs Salihin Tercüme ve Şerhi, c.2, s.46)

Kul hakkını sadece maddî haklar olarak düşünmek doğru olmaz. Başkasına sövmek, hakaret etmek, kötü söz söylemek, yalancı şahitlik yapmak, iftira etmek, namuslu insanların namusuna dil uzatmak, haksız yere birinin malını yemek, kanını dökmek, insanları dövmek gibi her türlü zulüm ve haksızlık birer hak ihlalidir. Hakkın azı ile çoğu arasında fark yoktur.

Yüce Rabbimiz, kitabımız Kur'an-ı Kerim'de her insanın doğuştan itibaren sahip olduğu hakların korunmasını istemiş, kul hakkını ihlal ederek insanlara zulüm edenler için ahirette büyük bir azap olduğunu bildirmiştir: "Ceza yolu ancak insanlara zulmedenler ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenler içindir. İşte onlar için elem dolu bir azap vardır." (Şûrâ, 42/42) Peygamber Efendimiz (s.a.s.) de helal olmayan herhangi bir yolla bir Müslümanın hakkını almanın mesuliyetini şöyle açıklamıştır: "Yemin ederek bir Müslümanın hakkını alan kimseye, Allah cehennemi vacip kılar, cenneti de haram eder." Bir adam dedi ki: "Ya Resûlallah! Şayet o

## Kul Hakkı

Mehmet SÖNMEZOĞLU tarafından yazıldı

Cumartesi, 18 Mayıs 2024 04:58 - Son Güncelleme Cumartesi, 18 Mayıs 2024 04:58

---

küçük ve değersiz bir şey ise?" Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s.) şöyle cevap verdi:  
"Misvak ağacından bir dal bile olsa böyledir." (Müslim, İmân 218; İbni Mâce, Ahkâm, 8)

Müslüman, Hz. Peygamber (s.a.s.)'in buyurduğu gibi eliyle ve diliyle başkalarına zarar vermeyen kimsedir. (Buhari, İman, 4-5) O halde, hiçbir şekilde insanlara zarar vermemeye, kimsenin gönlünü kırmamaya, hakkını yememeye gayret edelim. Özellikle şu mübarek üç aylarda üzerimizde hakkı olanlarla bir an önce helalleşmeye bakalım. Kul hakkıyla Allah'ın huzuruna çıkmaktan sakıyalım.

Mehmet Sönmezoğlu  
Kocaeli İl Müftüsü